

NEPSY-LASTEN JA -PERHEIDEN VAIKUTTAVA TUKEMINEN

Neuroepätyypilliset lapset ovat ylliedustettuna lastensuojelussa ja sijaishuollossa. Olemme tunnistaneeet konseptin, joka on vaikuttava ja mahdollistaa säästöjä.

Nepsy-lapsia ja -perheitä vaikuttavuusperusteisesti tukeva [Lapset SIB Lohja](#) on toiminut vuodesta 2019 alkaen. Taustalla oli oletus, että nepsy-lapset ovat ylliedustettuna lastensuojelussa. Vuonna 2018 Sitran tekemä analyysi Lohjan kaupungin 165 lastensuojelun asiakkaasta vahvisti oletusta: 61 %:lla lapsista oli yksi tai useampi nepsy-piirre ja 24 %:lla asiakaslasten vanhemmista tai sisaruksista oli samanlaisia haasteita.

Lapset SIB Lohja on tukenut vaikuttavasti noin 80:tä perhettä, joissa ohjelmaan 4–8 -vuotiaana tulleilla lapsilla on ollut nepsy-piirreitä tai itsesäätelyn haasteita sekä vanhemmilla jokin riskitekijä (esim. yksinhuoltajuus tai mielenterveysongelma). Tukimuotoina ovat olleet kunnan ja hyvinvointialueen tarjoamien tukimuotojen lisäksi SOS-Lapsikylän Perhekumppani® -palvelu, erilaiset perheille tarjotut tarpeenmukaiset lisäpalvelut sekä ryhmätoiminta. Toimintasuositus perustuu toiminnan aikana kerättyyn dataan, asiakaspalautteisiin, havaintoihin ja yhteisiin työpajoihin. Haluamme levittää oppeja eteenpäin, jotta jokainen neuroepätyypillinen lapsi ja perhe saisi tarvitsemaansa vaikuttavaa tukea.

SUOSITUKSET

Vaikuttava palvelukokonaisuus nepsy-lapsille ja -perheille

1. Tarvitaan rinnalla kulkemista ja kokonaisvaltaista tukea.
2. Tarjottava oikea-aikaisia palveluita ja tukea vanhemmuuden vahvistumiseen.
3. Järjestettävä vertaistukea ja ryhmätoimintaa kannatteluun.

Yhteiset tavoitteet ja rakenteelliset muutokset

1. Ammattilaisten tulee ottaa yhteisvastuu nepsy-perheistä.
2. Kuuleminen ja kohtaaminen täytyy mahdollistaa rakenteellisilla muutoksilla.
3. Tarvitaan tiedolla johtamista.
4. Kaikilla nepsy-perheillä tulee olla yhdenmukainen palvelupolku.

MIKÄ NEPSY?

Neuropsykiatriset eli nepsyhäiriöt ovat kehityksellisiä, aivojen toimintaan liittyviä häiriöitä. Niihin luetaan ADHD, autismikirjon häiriö ja Touretten oireyhtymä. Noin 10 %:lla Suomen väestöstä on jokin neurokirjon diagnoosi. Lisäksi iso määrä neurokirjon henkilöitä jää edelleen vaille diagnoosia. Neurokirjioon liittyviä oireita on arvioitu olevan noin 15–20 prosentilla ihmisistä.

Neuroepätyypillisiä piirreitä voivat olla erilaiset ja eriaisteiset keskittymisen, käyttäytymisen, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja tunne-elämän haasteet. Haasteiden ilmeneminen vaihtelee yksilöllisesti. Yksittäisellä lapsellakin vaikeudet voivat vaihdella kehityksen kuluessa. Nepsy-perheiden haasteet saattavat olla hyvin monimuotoisia. Yksittäinen lyhyt tukimuoto ei usein riitä.

VAIKUTTAVA PALVELUKOKONAISUUS NEPSY-LAPSILLE JA -PERHEILLE

1. PALVELUSUOSITUS: RINNALLAKULKIJUUS JA TUEN KOKONAISVALTAISUUS

Nepsy-perheiden haasteet ovat monimuotoisia. Jokaiselle nepsy-perheelle tarjotaan mahdollisuus luottohenkilöön, omatyöntekijään tai rinnallakulkijaan, joka:

- Tukee, kuulee ja vahvistaa perheen voimavaroja sekä auttaa löytämään oikeanlaiset palvelut.
- Voi olla perheen arjen ympäristöstä, julkisen palvelun työntekijä tai erillinen palvelu.
- Tuen intensiivisyys voi vaihdella perheen tarpeen mukaan.

Nepsy-perheet tarvitsevat kokonaisvaltaista ja pitkäaikaista tukea sekä kannattelua. Kokonaisvaltaisen tuen avulla vältetään kalliimpia ja korjaavia palveluita, jolloin tuki tulee pitkällä aikavälillä edullisemmaksi.

"Sib- toiminta on tuonut sellaista toivoa, jota ei aiemmin ollut...Eniten hyvinvointimme on vaikuttanut positiivisesti se, että asiamme otetaan vakavasti, meitä kuunnellaan ja asiaamme viedään eteenpäin..."

"Tunne siitä, ettei ole yksin kahlaamassa näitä asioita on tärkeää."

2. PALVELUSUOSITUS: NEPSY-PERHEIDEN OIKEA-AIKAISET PALVELUT JA VANHEMMUUDEN VAHVISTUMINEN

- Vanhemmille tulee olla tarjolla tietoa, miten tukea ja toimia itsesäätelyhaasteisen lapsen kanssa.
- Nepsypiirteisten lasten perheiden tulee saada tukea myös ilman diagnoosia. Tuen tulisi perustua enemmän tarpeeseen kuin diagnoosiin.

- Nepsy-tutkimuksiin tulisi päästä heti, kun niille on tarvetta: jokaisen ammatillaisen vastuulla on tunnistaminen, tuen tarpeen selvittäminen ja palveluun ohjaaminen.
- Nepsy-perheiden vanhempien jaksamista tulee tukea läheisverkoston, lastenhoitopalvelun tai tukiperhepalvelun avulla.
- Vanhempia tulee tukea omien nepsy-tutkimusten saamisessa, mikäli niille on tarvetta.

Nepsy-perheiden suurimpia haasteita ovat oikea-aikaisen tuen puute, nepsy-lasten vanhempien väsymys ja kuormittuneisuus sekä vanhempien keinottomuus tukea lasta. Jos perhe saa tukea liian myöhään, haasteet voivat kasaantua.

Lapset SIB Lohjan avulla on tunnistettu nepsy-perheiden palvelutarpeita. Ohjelman kautta järjestetyistä lisäpalveluista on käyntikertojen mukaan hyödynnetty eniten a) lastenhoitoa b) neuropsykiatrisia tutkimuksia, valmennusta tai kuntoutusta sekä c) pari- ja perheterapiaa. Lastenhoidon tarve on osoittautunut suureksi - se on kannatteleva ja voimaannuttava tukimuoto, jos perheiden tukiverkostot ovat ohuita. Lisäksi lastenhoito mahdollistaa vanhemman pääsyn omaan tukeen, esimerkiksi terapiaan tai perheneuvolaan.

"Sibistä on ollut tosi paljon apua ja olemme saaneet tätä kautta niitä palveluita, joita olemme tarvinneet. On ollut hyvä, kun perhekumppani on ollut apuna asioiden selvittelyssä silloin kun omat voimavarat eivät ole riittäneet."

"Ennen perhekumppania meitä ei uskonnut kukaan, me ei saatu apua mistään, ei mitään palveluja. Perhekumppanin tulon jälkeen me ollaan saatu ihan hirveesti tukea. Meitä on uskottu ekan kerran ikinä. Meillä on kaikki palvelut mitä olla voi ja kaikki hyvin..."

3. PALVELUSUOSITUS: RYHMÄTOIMINNOT JA VERTAISTUKI

Nepsy-perheillä on usein verkostojen ja vertaistuen puutetta. Perheille tulee järjestää vertaistukiryhmiä sekä ohjattua ryhmätoimintaa.

Nepsy-perheiden vanhemmat kokevat olevansa usein yksin haasteidensa kanssa. Läheisverkostosta ei välttämättä saada tukea eikä ymmärrystä. Nepsy-perheille tarkoitetut vertaistuelliset ryhmät sekä ohjatut ryhmätoiminnot voimaannuttavat vanhempia ja koko perhettä sekä kannattelevat ja lisäävät hyvinvointia.

"Vertaistuki ollut tärkeää etenkin meille vanhemmille, lapset myös saanut kavereita."

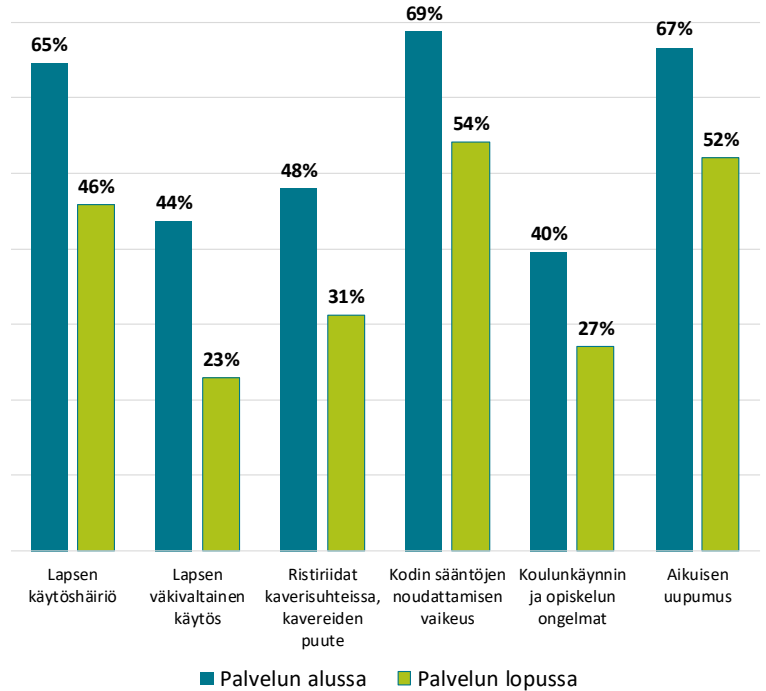
"Sib hankkeen myötä on ollut mukavaa perheen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukevaa vapaa-ajan toimintaa sekä vertaistoimintaa. Yhteiset mukavat hetket ovat tärkeitä kannattelevia ja voimavaroja lisääviä tekijöitä."

NEPSY-PERHEET HYÖTYVÄT KOKONAISVALTAISESTA TUESTA:

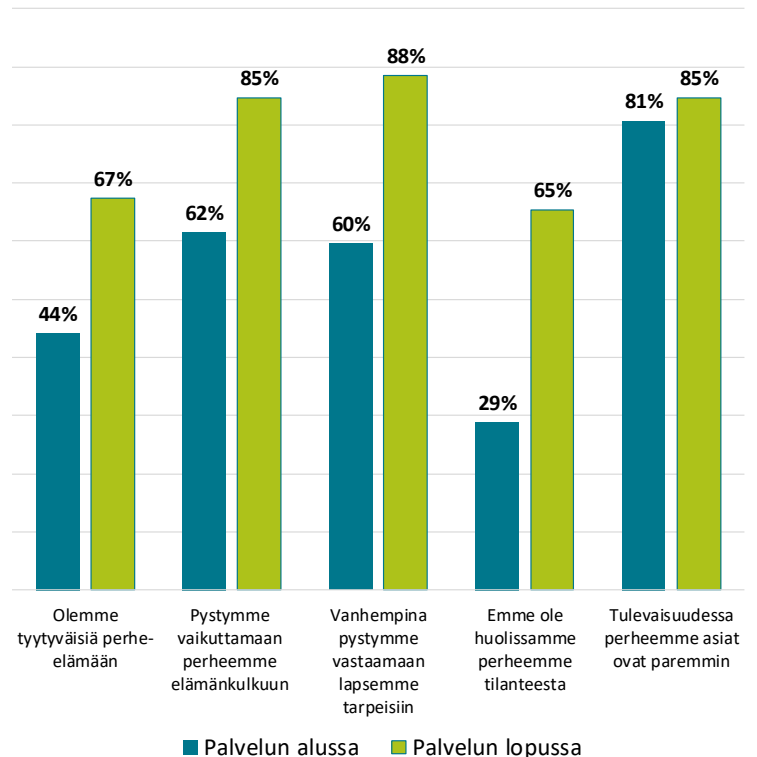
- 1) Rinnallakulkija tai omatyöntekijä
- 2) Oikea-aikaiset palvelut ja vanhemmuuden vahvistaminen
- 3) Vertaistuki ja ryhmätoiminta

Lapset SIB Lohjan asiakkailta on kerätty hyvinvointidataa intensiivisen tuen alkaessa ja sen päättyessä. Data osoittaa, kuinka oikea-aikaisella, tarpeenmukaisella ja kokonaisvaltaisella tuella voidaan vaikuttaa hyvin laajasti perheen kokemiin haasteisiin.

Kuvio 1. Haasteet nepsy-perheissä kokonaisvaltaisen tuen alussa ja lopussa vanhemman arvion mukaan (n=48, vastaukset kyllä ja kyllä erittäin paljon).

Kuvio 2. Perheiden tilanne kokonaisvaltaisen tuen alussa ja lopussa vanhemman arvion mukaan (n=52, vastaukset kyllä ja kyllä erittäin paljon).

YHTEISET TAVOITTEET JA RAKENTEELLISET MUUTOKSET

1. RAKENNESUOSITUS: YHTEISVASTUU NEPSY-PERHEISTÄ

- Nepsy-lasten tuen tarpeen tunnistaminen ja varhainen puheeksiotto on jokaisen ammattilaisen vastuulla.
- Tietoisuutta neuroepätyypillisyydestä ja ennaltaehkäisevän tuen vaikutuksista tulee lisätä.

Kaikkien lasten ja perheiden kanssa työskentelevien tietoisuutta ja osaamista neuroepätyypillisten lasten tukemisesta tulee lisätä. Nepsy-perheet kokevat tarvitsevansa vaikuttavampaa ja varhaisempaa tukea. Neuroepätyypilliset lapset ajautuvat usein haastaviin tilanteisiin, eikä sopivia keinoja tukea kasvua ja oppimista löydy riittävän varhain. Tuen järjestämisestä on huolehdittava palveluun pääsyä odottaessa – nepsy-perheiden tilanteet ovat usein muuttuneet palvelun odotusaikana haastavammiksi, eikä palvelu enää vastaa tarpeeseen.

2. RAKENNESUOSITUS: RAKENTEELLISET MUUTOKSET KUULEMISEN JA KOHTAAMISEN MAHDOLLISTAMISEKSI

- Yhteinen toimintamalli ja selkeä vastuunjako kunnan, hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa.
- Säännöllinen koulutus ja perehdytys arvostavaan kohtaamiseen ja puheeksiottamiseen lasten ja perheiden parissa työskenteleville.

Nepsy-perheet kokevat, etteivät aina tule kuulluiksi palveluissa, eikä heitä ole otettu vakavasti. Lapsen kasvuympäristöissä tunnistetut neuroepätyypillisen lapsen tarpeet vaativat puheeksiottoa, pysähtymistä ja aikaa kohtaamiseen ja luottamuksen rakentumiseen. Tarpeen mukainen resursointi, selkeä vastuunjako sekä luottamuksellinen suhde sujuvoittavat palveluihin ohjaamista.

3. RAKENNESUOSITUS: YHDENMUKAINEN PALVELUPOLKU NEPSY-PERHEILLE

Nepsy-perheille tulee luoda yhdenmukaiset palvelupolut, jotta jokaisella on mahdollisuus vaikuttavaan tukeen. Palvelukokonaisuutta tulee palvelumuotoilla tiedolla johtaen. Palvelupolusta tulee selvittää:

- Tietoa haettavissa tai saatavilla olevista tukimuodoista.
- Vastuuhenkilöt
- Palvelulupaus ja käsittelyajat

Nepsy-perheet voivat tarvita erilaisia palveluita ja tuen tarve vaihtelee yksilöllisesti. Tietoa näistä tulee olla helposti löydettävissä ja saavutettavissa. Eri toimijoiden yhteisesti muotoilema palvelupolku auttaa tarjoamaan yhdenmukaista tukea. Palvelukokonaisuus suunnitellaan yhdessä perheen kanssa ja tarvittaessa nimetty työntekijä koordinoi palveluiden kokonaisuutta tai voi toimia yhteyshenkilönä osana verkostotyöskentelyä.

KUSTANNUSSÄÄSTÖT, KUN NEPSY-PERHEISIIN PANOSTETAAN VAIKUTTAVASTI

1. Nepsy-lapset ovat ylliedustettuna lastensuojelussa – vaikuttavan tuen avulla voidaan välttää kalliilta korjaavien palveluiden kustannuksilta

- Lastensuojelun kustannukset olivat vuonna 2022 yhteensä 1,3 miljardia euroa, josta sijaishuollon osuus noin 74 %.
- Yhden lapsen laitossijoitus maksaa keskimäärin 146 000 € vuodessa (noin 400 € / vrk / lapsi), perhehoito noin 57 000 € / vuosi (noin 157 € / vrk).
- Kerrannaisvaikutukset muihin perheenjäseniin ovat valtavat.
- Yhden nuoren syrjäytyminen voi maksaa yhteiskunnalle jopa 1 milj €.

2. Ennakoiva ja oikea-aikainen tuki kannattaa ja sillä säästetään

- Jos 100 nepsy-lastasta pystyy välttämään lastensuojelun sijaishuollon, on säästö 5,7 miljoonaa euroa (perhehoito) – 14,6 miljoonaa euroa (laitoshoito) (laskettu yhden vuoden mukaan).

3. Intensiiviset ennakoivat, ehkäisevät ja varhaisen tuen palvelut maksavat noin 40–60 % korjaaviin palveluihin verrattuna, vaikka summaan otetaan mukaan kaikki lasta koskevat palvelut

- Säästetyllä 14 miljoonalla eurolla voidaan tukea noin 1000–1400 nepsy-perhettä 2 vuoden ajan suhdeperusteisella ja intensiivisellä tuella (noin 5000 – 7000 € / vuosi / perhe).

Lähteet: [Lastensuojelun Keskusliitto \(2025\)](#), [THL \(2020\)](#), [THL \(2024\)](#), [THL \(2025\)](#), [Valtiontalouden tarkastusvirasto \(2007\)](#), [Yhteiskuntapolitiikka \(2017\)](#),
Lapset ja nuoret SIB -ohjelman kustannustiedot

LÄHTEET JA LISÄTIETOA

[Lapset ja nuoret SIB -ohjelma](#)

Asiakaskysely, Lapset ja nuoret SIB -ohjelma, Lastensuojelun Keskusliitto (2024)

Asiakaskysely, Lapset SIB Lohja, SOS-Lapsikylä (2024)

Hyvinvointidata, Lapset SIB Lohja, SOS-Lapsikylä (2024)

Kustannusdata, Lapset SIB Lohja, S-Pankki (2025)

[Käypähoito ADHD](#)

[Miten lasten suojelun kustannukset kertyvät II](#), Lastensuojelun Keskusliitto, 2025.

[nepsytietoa.fi](#)

[Neurokirjon nuorten ja vanhempien näkemyksiä palveluiden kehittämistarpeista](#)

[Näe nepsy](#)

Lapset ja nuoret SIB -ohjelman tavoitteena on ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä vaikuttavasti. SIB (Social Impact Bond) on vaikuttavuusinvestoinnin muoto, jolloin tilaaja maksaa vain vaikuttavuudesta.

Lapset ja nuoret SIB -ohjelman toiminta on alkanut vuonna 2018, ja vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan vuoteen 2031 saakka. Ohjelmassa on mukana seitsemän aluetta ja kahdeksan hanketta, joissa jokaisessa on omat tavoitteet ja vaikuttavuusmittarit (Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Karkkila-Vihti, Lohja, Tampere ja Vantaa). Palveluntuottajina toimivat HDL / Vamos, Icehearts, Nuorten Ystävät ja SOS-Lapsikylä. Rahastoa hoitaa S-Pankki Rahastoyhtiö Oy. Lastensuojelun Keskusliitto toimii ohjelman koordinoijana ja interventioiden hallinnoijana.

Tämä toimintasuositus on toteutettu yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton, Lohjan kaupungin, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ja SOS-Lapsikylän kanssa.

